

LA PRODUCCIÓ ARQUITECTÒNICA DE FRA JOSEP DE LA CONCEPCIÓ A TERRES TARRAGONINES

Fra Josep de la Concepció, membre de l'orde de carmelites descalços, fou un dels més destacats arquitectes del barroc català, uns mèrits que resideixen no tan sols en el considerable volum del conjunt de les seves obres, sinó també en llur qualitat, constatable especialment a través d'algunes de les traces que realitzà i que, afortunadament, han arribat fins a nosaltres.

Nascut a Valls l'any 1626, Josep Fuster —el seu nom en el segle— era fill d'un fuster de la localitat, i fou probablement del seu pare de qui adquirí els coneixements bàsics en el camp del dibuix i del disseny arquitectònic. No sabem res més de la seva formació com a tracista, tot i que podem arribar a la conclusió que l'acabà d'arrodonir amb la lectura dels més coneguts tractats d'arquitectura publicats a Itàlia al llarg del segle XVI —Vitruvi, Vignola—. És possible, a més, que aquesta formació més teòrica la realitzés animat pels seus superiors després d'haver pres els hàbits com a frare descalç a Mataró, pel juliol de l'any 1651. Pocs anys després fra Josep era anomenat tracista de la Província carmelitana de Sant Josep, càrrec de responsabilitat que demostra que el seu talent en la traça arquitectònica s'havia fet clarament palès a ulls de la seva congregació. Al llarg dels trenta-cinc anys durant els quals fra Josep de la Concepció exercí la seva professió com a arquitecte fins a la seva mort —esdevinguda el 1690—, va traçar onze convents de carmelites descalços, tres dels quals pertanyien a la branca femenina de l'orde —Reus, Caudiel i Mataró—, i els altres a la branca masculina —els d'Énguera (València), Gràcia (Barcelona), la Selva del Camp, Vic, Tortosa, Nules (Castelló), Balaguer i Madrid—. En el conjunt de l'arquitectura conventual fou responsable també de la traça del convent de monges de l'orde calçat a Vic¹.

La fama que aquest artífex assolí a tot el territori

català va fer que esdevingués molt aviat un dels arquitectes més sol·licitats de la seva època, i explica que les seves produccions s'estenguessin molt més enllà de les obres de construcció de convents empreses pel seu orde. Va dur a terme els projectes de les noves esglésies parroquials de Torelló i de Tàrrega, i realitzà un projecte d'ampliació de l'església de Santa Maria de Mataró. Dins encara de l'àmbit religiós, fra Josep va confeccionar les traces per a la nova catedral de Vic —que no arribarien a ser aplicades—, el disseny per a la façana de la catedral de Girona —dut a terme uns anys més tard per Pere Costa—, el campanar de la parroquial de Vilanova i la Geltrú, i, a més, dissenyà algunes capelles —les més destacades de les quals són, sens dubte, la de la Immaculada dins la catedral de Tarragona, la del Santíssim a la parroquial de Mataró, i també la del Santíssim a la prioral de Sant Pere de Reus. També en el panorama de les construccions civils va excel·lir la figura d'aquest frare descalç: va dur a terme la construcció del nou Palau del Virrei a Barcelona, del Palau Episcopal de Vic i de l'ajuntament d'aquesta mateixa població, a més de les reformes realitzades a les propietats que el baró de Llupià posseïa a les localitats de Cubelles i de Segur (a l'Anoia).

L'activitat de fra Josep com a arquitecte va ser

Capella de la Immaculada

especialment intensa a Tarragona i a les comarques del voltant, fet que, més enllà d'explicar-se per la proximitat al seu lloc de naixement, té a veure sobretot amb el fet que aquestes contrades eren un nucli especialment actiu en el camp de la construcció gràcies a una particular reactivació econòmica. Només en l'àmbit de les edificacions impulsades per l'orde carmelità descalç, el tracista va ser el responsable dels projectes realitzats per al convent masculí de la Selva del Camp (1658), a la capella de Sant Teodor de l'església del convent també masculí de Sant Llorenç de Tarragona (1686) i al convent de monges descalces de Reus (1687), dels quals només el primer s'ha conservat. Va ser cridat també des de Reus per a confeccionar les traces del nou Hospital (1674), malauradament també desaparegut, i del qual no ens queda més indici que un dibuix del segle XIX que ens permet conèixer l'aspecte que presentava la façana.

Però, sens dubte, les obres més remarcables dissenyades per fra Josep de la Concepció a Tarragona i els seus voltants són les anteriorment esmentades, la capella de la Immaculada a la catedral (1673) i la capella del Santíssim a l'església prioral de Sant Pere de Reus (1688). Pel que fa a la primera, construïda per voluntat del canonge Diego Girón de Rebolledo, és una de les més ben estudiades i documentades de tot el conjunt del frare descalç gràcies a Madurell i Marimon, que aportà moltes dades sobre els contractes de l'obra i els artífexs que hi intervingueren, tots ells sota la coordinació de fra Josep². El resultat va ser un dels més esplèndids conjunts del barroc català per la perfecta fusió d'arquitectura, escultura i pintura, així com per l'exuberància dels elements que la decoren. Quant a la capella de Reus, va ser bastida per voluntat de Francesc de Tamarit, marquès de Tamarit, que pretenia la construcció d'un espai que actués com a mausoleu familiar. Despullada

Façana de l'Església.

del sentit decoratiu de la capella de la Immaculada, aquesta destaca per la puresa de les seves estructures i l'elegància de l'ordre arquitectònic utilitzat, constituint-se en una de les més representatives de l'arquitecte valenc.

La monografia que hem dedicat a fra Josep de la Concepció, que ha estat publicada recentment³ —i de la qual aquestes línies són una breu mostra—, ha pretès l'elaboració d'un catàleg definitiu de la seva obra, amb la finalitat de reivindicar la importància de la seva figura i el seu talent com a tracista.

CARME NARVÁEZ CASES

Capella del Santíssim.

1 Bona part de les notícies sobre la biografia de fra Josep van ser facilitades a començaments del segle XVIII per fra Joan de Sant Josep, cronista oficial de l'orde descalç, en un manuscrit conservat a l'Arxiu General i Històric de la Universitat de Barcelona (ms. 991).

2 J.M. MADURELL I MARIMON.: *La capilla de la Inmaculada Concepción de la Seo de Tarragona*, Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV", Diputació Provincial de Tarragona, 1958.

3 C. NARVÁEZ CASES: *El tracista fra Josep de la Concepció (1626-1690)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 2004.